

VI

Сребреница—генерални поглед на доказе
Сребреница — Общий обзор доказательств
Srebrenica — general review of the evidence

Александар Павић*

КЛИН КЛИНОМ: РАЗОБЛИЧАВАЊЕ „ЗВАНИЧНОГ ДИСКУРСА“ О СРЕБЕРНИЦИ УЗ ПОМОЋ НЕСРПСКИХ ИЗВОРА

У самој природи ствари, узрок се увек сматра битнијим од последица. Ако се хоће решити неки проблем, или ако се жели суочавање са његовим последицама, прво се мора кренути од узрока. У свету након Другог светског рата, логично се наметнула потреба суочавања са последицама тог највећег сукоба у историји света, потреба за његовим дефинисањем, не само на *ad hoc* већ и на универзалној бази — дакле, дефинисање и саме природе рата и ратних злочина — које би било уграђено у будући корпус међународног права. Из послератних суђења главним нацистичким злочинцима (1945–1946), такозваних Нирнбершких процеса, произашла су и такозвана Нирнбершка начела, која је 1950. кодификовала Комисија за међународно право, на основу Резолуције 177 Генералне скупштине Уједињених нација, као „Начела међународног права призната у Повељи Нирнбершког трибунала и пресудама Трибунала“.¹ У Начелу VI Нирнбершких начела дефинисани су „злочини који су кажњиви према међународном праву“. На првом месту, под (а), наведени су „злочини против мира“:

„(i) Планирање, припрема, започињање или вођење рата агресије или рата који крши међународне уговоре, споразуме или гаранције;

(ii) Учешће у заједничком плану или завери ради извршавања било ког од аката поменутих под (i).“²

У времену иза ратова који су вођени на тлу бивше Југославије током 1990-их, наведени део Нирнбершких начела је поништен,³ бар када је реч о ономе што се зове „међународно право“ и његово бављење тим сукобима, оличено у Међународном кривичном суду за бившу Југославију, такозваном Хашком трибуналу. Разлози зашто је то тако нису предмет овог рада. Међу-

* Политички саветник председника Републике Српске (авг. 1996 — јун 1997), политички аналитичар и преводилац.

¹ http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_1_1950.pdf

² Исто.

³ *Билтен међународног кривичног суда за бившу Југославију бр. 5/6*: „Историја од Нирнберга до Хага — процедуралне разлике“, <http://www.un.org/icty/BL/05art5e.htm>

тим, сам по себи се намеће закључак да земље које су биле покретачи оснивања Хашког трибунала, тј. западне силе предвођене САД, нису виделе интерес у томе да се њихово чедо бави и њима самима, тј. да испита изворне „злочине против мира“, у које су можда и оне саме биле умешане, а који су представљале иницијалну капислу за избијање ратног пожара у бившој Југославији почетком 1990-их. А у то време (Трибунал је основан 1993) није било ни силе која је могла или желела да се западним силама у том њиховом науму супротстави. Јер, две незападне силе чланице Савета безбедности УН, Русија и Кина, нису биле ни оно што су биле само деценију раније, ни оно што ће (поново) постати само деценију касније — силе без којих се не може кројити ниједан истински „светски“ поредак.

Дакле, да се, којим случајем, Хашки трибунал конституише у садашњем времену, питање је да ли би уопште и могао да се конституише — а, ако и би, тешко да би могао да да буде исти. То само по себи већ наводи на закључак да природа тог трибунала није универзална (на крају, и сам Хашки трибунал је дефинисан као „*ad hoc*“ суд), и да је пре слика одређеног односа снага у одређеном историјском тренутку. С обзиром на то да је то случај, и да је данас однос снага у свету битно друкчији, још више се намеће потреба да се критички посматра цео сукоб у бившој Југославији, тј. цела тематику којом претендује да се бави и Хашки трибунал, преко којег се та слика првенствено и обликује. Свет, дакле, није више униполаран, и, стога, саме „вредности“ које је тај униполарни свет покушао да наметне као универзалне — али, нажалост, више снагом силе и новца него снагом права и аргумената — још мање треба да буду тако третиране у садашњем тренутку. Ако је, дакле, Хашки трибунал, у интересу сила које су га створиле, изоставио да се бави првоузрочним злочинима, на првом месту злочинима против мира, то не значи да се тиме не треба бавити, и да дешавања у бившој Југославији не треба гледати кроз ту призму — па и првенствено кроз ту призму. А све то у склопу једног новог, објективнијег, па што не рећи и ревизионистичког гледања на ствар. Јер, у време интернета и све бржих комуникација и дешавања, логично је и да појаве разних ревизионизама добију одговарајуће убрзање, да пореци и ставови који су важали пре само једну деценију већ буду сматрани за анахронизме.

Овај конкретан рад бави се питањем једног наизглед „локалног“ догађаја током сукоба у бившој Југославији — Сребреницом и дешавањима око ње у јулу 1995. Његов „ревизионизам“ лежи у томе што ће, кроз уста оних који нису део етничке групе — тј. српског народа — чији се припадници у „званичном дискурсу“, тј. дискурсу који је, уз кључну улогу управо Хашког трибунала, наметнут преко западних медија и западних политичких структура као „једини исправан“ — означавају као главни кривци за све оно што се, према том истом дискурсу, десило у поменутом времену, испричати једну другу причу, која се непосредно коси с тим дискурсом. И, наравно, кроз призму постуниполарног света, уз поновно начелно враћање на помало забрављена Нирнбершка начела.

Дакле, за почетак, као што је Катон старији завршавао сваки свој говор речима „уосталом, Картагину треба разорити“, тако и свако ново трагање за истином о Сребреници и догађајима који су се у њој десили током јула 1995 — а и раније, треба не само завршити већ почети стављањем сребреничких догађања, као и читавог рата у Босни и Херцеговини, у прави контекст. Другим речима, оно што треба непрекидно понављати, начелно, у самом зачетку, сваком приликом, јесте то да су и рат у Босни и Херцеговини и догађања у Сребреници последице једног огромног, још увек некажњеног злочина — злочина против мира, из којег су произашле све потоње страхоте од почетка 1992. до закључивања Дејтонског мировног споразума, као и сва зла крв која се створила и ствара нестабилним и нерашчишћеним стањем које се гаји у Босни и Херцеговини од Дејтона до данашњих дана. Јер, то је тај први злочин, без којег сви потоњи не би били могући. А тај злочин против мира починили су 1) Савезна Република Немачка и Ватикан, својим противзаконитим признањима Словеније и Хрватске у децембру и јануару 1991,⁴ што је представљало непосредно кршење Хелсиншког завршног акта из 1975. године о неповредивости граница, осим мирним путем,⁵ као и Повеље Уједињених Нација, и широм отворило пут ширењу рата са Хрватске на БиХ; 2) САД, својим ништа мање противзаконитим признањем Босне и Херцеговине у априлу 1992;⁶ 3) Алија Изетбеговић, председник босанских Муслимана и главни локални извршитељ злочина против мира у БиХ, који је, свесно и циљано, пропустио више прилика за смиривање ситуације у БиХ пре него што је рат у тој бившој југословенској републици букнуо у марту 1992. године, као и у каснијим фазама, када су ратна разарања још увек могла да буду ограничена и сам рат скраћен.⁷ Наравно, Изетбеговић то није чинио сам, ни-

⁴ Савезна Република Немачка донела је одлуку о признању 19. децембра 1991, одмах иза Исланда, с тим што је признање званично ступило на снагу признавањем Хрватске и Словеније од стране 12 земаља чланица Европске заједнице, 15. јануара 1992. Ватикан је признао Хрватску и Словенију 13. јануара 1992.

⁵ То је, заправо, представљало акт агресије против једне суверене, међународно признате земље — тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Према Коначној пресуди Међународног војног трибунала за суђење главним немачким ратним злочинцима: „Иницирање рата агресије, стога, представља не само међународни злочин; то је врхунски међународни злочин, који се разликује од других ратних злочина у томе што у себи садржи све акумулирано зло целине.“ *Коначна пресуда Међународног војног трибунала за суђење главним немачким ратним злочинцима* (30. септембар 1946), став „Заједнички план или завера и агресивни рат“ (између осталог, на <http://avalon.law.yale.edu/imt/judnazi.asp#common>).

⁶ САД су признале БиХ, Словенију и Хрватску 7. априла 1992, дан пошто је ЕЗ признала БиХ.

⁷ У свом осврту на књигу Џона Р. Шиндлера, *Несвешти терор: Босна, Ал Каида и устој глобалног циља* (John R. Schindler, *Unholy Terror: Bosnia, Al-Qa'ida, And The Rise Of Global Jihad*, Zenith Press, 2007, превод на српски Растко Јовановић, Службени гласник, Београд, 2009), Едвард Херман даје следећи кратак историјат Изетбеговићевих минирања мира: „Шиндлер тврди да су Изетбеговић и његова ’лењинистичка претходница исламиста’ вероватно били најважнија снага која је произвела босанске ратове и распад земље. Босански Срби су покушали да постигну споразум са Изетбеговићем пре избијања било каквих борби, 1990, али ’муслимани нису показали никакво занимање’ (63); договор са Србима о подели власти, постигнут у јулу 1991, након којег је Изетбеговић изјавио да су ’наше позиције веома блиске’,

ти се првенствено уздао у сопствене снаге,⁸ што, наравно, није могло да измакне пажњи бар неким од припадника западног естаблишмента који су били непосредно умешани у мировне преговоре у БиХ.⁹

Ово је важно непрекидно истицати не само из политичких разлога већ и из психолошких и из научних разлога. Психолошки гледано, пристајањем на то да се, без овакве претходне оградe, бавимо проблемом Сребренице, онако како су га поставили починиоци изворног злочина против мира и иницијатори рата агресије, ми себе у старту стављамо у дефанзиван положај, грчевито се борећи да побијемо пропагандне тврдње које долазе управо од изворних ратних хушката и починилаца врховног злочина. А са научног становишта, без овакве претходне оградe, ми дозвољавамо да нам агресивна политика и пропаганда вештачки омеђе поље нашег испитивања, да нас сведу на бављење последицама изворног, некажњеног и још увек увелико игнорисаног злочина, и то тако да су изворни злочинци ти који оптужују, а ми смо ти који се

пропао је, јер га се 'Изетбеговић одрекао само што је изашао из себе', а његова странка изјавила да 'неће учествовати ни у једном аранжману о подели власти са Србима' (71). Последњи покушај да се избегне велики рат, у фебруару 1992, довео је све три стране у Лисабон, где су сви потписали аранжман који је предвиђао јединствену државу која је давала значајну аутономију етничким регионима. Али, 'само што је пристао, Изетбеговић је променио мишљење'. Како каже Шиндлер: 'Лисабонски дебакл био је непосредни узрок рата'. (74).“ Edward S. Herman, „Safari Journalism: Schindler’s Unholy Terror Versus the Sarajevo Safari’s Mythical Multi-Ethnic Project“, <http://www.fifth-estate-online.co.uk/comment/safarijournalism.html>.

⁸ Исто: „Ово повлачење из Лисабонског споразума учињено је уз охрабрење америчког амбасадора [у Београду — прим аут.] Ворена Зимермана, а Шиндлер и други обавештени коментатори тврде да је Изетбеговићево одбијање да преговара било засновано на његовом уверењу и разумевању да ће моћи да рачуна на Сједињене Државе и НАТО у остваривању својих политичких циљева путем рата. Оно што је његова странка СДА (Странка демократске акције) желела, према страначком идеологу Џемалудину Латифу, било је бар 45 одсто Босне, плус Санџак (регион у самој Србији!), што је био циљ који 'Сарајево није имало шансе да постигне без значајне америчке војне помоћи'“ (202).

⁹ У свом огледу „Југославија: Хјуман рајтс воч у служби партије рата“ (Yugoslavia: Human Rights Watch in Service to the War Party, Edward S. Herman and David Peterson and George Szamuely), аутори цитирају лорда Дејвида Овена: „Пишући о новим напорима Клинтонове администрације почетком 1993 да униште Венс-Оенов мировни план, који је паљанским Србима додељивао неких 42 одсто Босне и Херцеговине, уместо 49 одсто, колико је предвиђао Дејтон, главни преговарач Дејвид Овен објашњава да је Алија Изетбеговић повукао свој потпис са плана јер се 'осећао охрабрен америчким ставовима да одуговлачи док не добије бољу понуду'. Овен затим репродукује извод из једном телеграма који је послао ране 1993. једном од својих помоћника у Вашингтону: 'Ова администрација брифује медије тако да појачава решеност оних Муслимана који желе да наставе са ратом. Имамо [представника сарајевске владе у УН, Мухамеда] Шађирбеја који отворено говори свима да је америчка администрација рекла да они не треба да осећају никакуву потребу да потпишу мапу.' Касније, Овен додаје да је 'нова администрација већ донела одлуку и била решена да елиминира [Венс-Оенов мировни план]... Обезбедили су да ће изнећи алтернативу током следећих неколико седмица, али су у међувремену деловали решено да униште детаљан план који су подржавали сви њихови савезници и који је био близу тога да буде прихваћен од стране зараћених страна. По свим стандардима међународне дипломатије, то је било скандалозно понашање. *Балканска Одисеја*, стр. 111–119. — Овде само додајемо то да се ово дешавало ране 1993, а Дејтонски мировни споразум потписан је скоро три године касније, крајем 1995.“ <http://www.zmag.org/content/showarticle.cfm?ItemID=12200>.

бранимо и налазимо доказе у нашу одбрану, бавећи се вештачки суженим пољем које обухвата само једну од последица њиховог — а не нашег — изворног злочина.

Дакле, тек када изговоримо одговарајућу ограду на самом почетку (на пример: „Немачка, Ватикан, САД и Алија Изетбеговић су одговорни за све што се десило у Босни и Херцеговини после фебруара 1992, укључујући и дешавања у Сребреници“) — можемо да пређемо и на секундарне последице изворног злочина против мира и иницирања рата агресије, укључујући и догађања везана за Сребреницу, да пробамо да установимо и шта се ту десило, шта је пропаганда, шта истина, шта се зна а шта се не зна. Уз разумевање да наше истраживање није само пуко, форензичко трагање за истином, већ и исказ поштовања према свима који су невино страдали на том подручју, према свима онима који не би страдали, па и онима који не би били приморани да ратују на том подручју да није запаљен — а затим и одржан — пожар општег рата.

Познато је, а то су истраживања попут оних која су вршили људи попут Миливоја Иванишевића и Љиљане Булатовић, да је, од пролећа 1992. до јула 1995. на подручју Сребренице страдало преко 3.000 Срба,¹⁰ који су били жртве муслиманских снага из саме Сребренице и њене околине. То је, нажалост, прича која није добила заслужени публицитет, и која тек чека свој заслужени медијско-историјски третман. Но, овде неће бити речи о тим стравичним збивањима, већ о ономе што се десило на подручју Сребренице у јулу 1995. године, након уласка снага Војске Републике Српске у тај градић. Јер управо су дешавања у јулу 1995. године имала последице не само по локалну већ и по светску политику, управо је та дешавања западна медијска пропаганда преузела и обликовала у једно чисто политичко оружје, помоћу којег правда не само своју политику на просторима бивше Југославије већ и у свету, и помоћу које покушава да контролише политичку сцену на истом простору и дан-данас. И, управо због чињенице да је „сребренички дискурс“ изворно обликован на Западу, то јест на исходишту изворног, ширег злочина против мира у БиХ, приступ овог рада лежаће у томе да понуди алтернативни „сребренички дискурс“ који је такође заснован на страним, скоро искључиво западним изворима, сматрајући да је то делотворан начин борбе против једностране верзије која се већ више од једне деценије путем западних мас-медија шири у вези са збивањима у Сребреници из јула 1995. године. Зашто?

Прво, тврдње или налази припадника сваког од народа који су учествовали у споља изазваном грађанском рату у БиХ увек, чак и при употреби чисто научне методологије, могу да буду изложене оптужбама за „необјективност“. С друге стране, страни, а поготово западни извори за тако нешто веома тешко могу да буду оптужени. Не само зато што нису били непо-

¹⁰ У својој књизи *Сребреница јул 1995: у трагању за истином*, Миливоје Иванишевић је побројао, именом и презименом, 3.287 српских „новомученика“ (укључујући и 344 из Хаџића); поглавље: „Књига мртвих Срба Сребренице и Бирча 1992–1995“, стр. 67–143. Хришћанска мисао, Београд, 2007.

средни учесници дешавања већ и зато што је тешко идентификовати неки њихов лични интерес у свему томе. Напротив, ако је ишта било непрофитабилно са свих могућих становишта од 1990. па до данас, то је било заступање онога што би се могло назвати „српском страном истине“. Тако нешто нити је могло донети материјалну корист, нити популарност, нити приступ медијима, фондовима и фондацијама. Већином је могло донети осуде, професионалне и личне неприлике, дисквалификације или покушаје личне и/или професионалне дискредитације. Зато су несрпски, а поготово западни извори о дешавањима у Сребреници у јулу 1995. посебно драгоцени. А, као што ће се видети, уз помоћ њих могуће је, у основним цртама, реконструирати цео ток дешавања и саставити верзију која се битно, суштински разликује од „званичне верзије“ о Сребреници. По тој „званичној верзији“, да подсетимо, снаге босанских Срба су 11. јула 1995. године ушле у тај градић у источној Босни и „побиле 7.000–8.000 мушкараца“ (мада тврдње иду и до 10.000 убијених), што је био „највећи злочин на тлу Европе након Другог светског рата“.

Сада ћемо, дакле, погледати још једну, „званично незваничну“ верзију, која, дакле, не мора да буде ништа мање валидна од оне „незванично званичне“. ¹¹ Штавише, много је вероватније да је она та која је валидна, јер иза ње не стоји неки видљив интерес — ни политички, ни материјални, ни професионални. Постоји, изгледа, само жеља за истином. А то је суштина целог испитивања, зар не?

II

Сужавајући, дакле, поглед на сама дешавања у Сребреници од 11. јула 1995. године па надаље, и ту ваља на прво место поставити причу о „првородном греху“, тј. о злочину против мира у самој сребреничкој микро регији. Другим речима, и на том подручју су, у малом, чињене радње којима су свесно подриване све могућности за одржавање локалног мира, које су, штавише, подстрекивале рат и ратна дејства у околини Сребренице и вештачки их продужавала. Основ тог деловања лежао је, на првом месту, у злоупотреби Сребренице као „Заштићене зоне УН“, која је требало да буде демилитаризована.

Према Резолуцији 819 Савета безбедности Уједињених Нација од 16. априла 1993. године, зона која обухвата Сребреницу и подручје око ње проглашена је „Безбедном зоном УН“. ¹² Убрзо затим (18. априла), посредством УНПРОФОР-а, постигнут је споразум о делимичној¹³, а затим и потпуној

¹¹ Делови који следе представљају, са малим изузецима, извод из књиге *Забрањена истина о Сребреници: приручник заснован искључиво на стварним изворима*, Александар Павић, Легенда, Чачак, 2007. Друго издање.

¹² <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/221/90/IMG/N9322190.pdf?OpenElement>.

¹³ Извештај Генералног секретара УН у вези с Резолуцијом 53/35 Генералне скупштине УН (А/54/549, 15. 11. 1999), став 59–62, <http://www.unhchr.ch/Huridocda/Huridocda.nsf/TestFrame/4e8fe0c73ec7e4cc80256839003eeb04?OpenDocument>.

демилитаризацији сребреничке енклаве.¹⁴ Међутим, погледајмо сада како се, према западним изворима, та „демилитаризована зона“ стварно користила.

Генерални секретар УН, у свом извештају од 16. марта 1994, наводи да Армија Владе Босне и Херцеговине користи безбедне зоне „као локације где њене снаге могу да се одмарају, обучавају и опремају, као и да отварају ватру на српске положаје, тако изазивајући српску одмазду“.¹⁵

У извештају од 30. маја 1995, Генерални секретар УН пак наводи:

„Последњих месеци, снаге (босанске) Владе су бићно повисиле ниво војних активности у већини заштићених зона и њиховој околини, а многе од њих, укључујући Сарајево, Тузлу и Бихаћ, укључене су у шире војне кампање Владе... Влада ипак оже држи знатан број војника у Сребреници (ишо у овом случају предсавља кришење договора о демилитаризацији)...“¹⁶

Јасуши Акаши, бивши Шеф мисије УН у БиХ, у чланку за *Washington Times* од 1. новембра 1995, сведочи:

„Чињеница је да су снаге босанске владе користиле 'заштићене зоне' не само у Сребреници већ и у Сарајеву, Тузли, Бихаћу и Горажду за обуку, ойоравак и йоновно снабдевање својих војника.“¹⁷

Погледајмо и део извештаја који је Холандски институт за ратну документацију објавио у априлу 2002, а који је заснован на сведочењима припадника Холандског батаљона („Dutchbat“) који су се налазили у сребреничкој „заштићеној зони“ као припадници УНПРОФОР-а у време њеног пада у јулу 1995. (објављивање овог извештаја, осим што је открило и америчку улогу у снабдевању екстремних муслиманских снага у БиХ, довело је, између осталог, и до пада холандске владе):

„Наводна демилитаризација енклаве била је йрактично мриво слово на йаиру. Босанска војска (АБиХ) је водила свесну сйраишегију ограничених војних найада ради везивања релативно великог дела Армије босанских Срба (ВРС), са циљем да се сйречи њено йремештање у йуној снази у главну зону ратних дејсйава око Сарајева. Ово се йакоже радило из сребреничке енклаве. Снаге АБиХ нису се уздржавале од кришења свих йравила у окршајима са ВРС. Изазивали би вайру босанских Срба, а заштим се йовлачили йод за-

¹⁴ Исто, став 65.

¹⁵ Исто, став 128.

¹⁶ S/1995/444, 30 May 1995, REPORT OF THE SECRETARY-GENERAL PURSUANT TO SECURITY COUNCIL RESOLUTIONS 982 (1995) AND 987 (1995), p. 11 (<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/160/38/PDF/N9516038.pdf?OpenElement>).

¹⁷ *Washington Times*, November 1, 1995, (цитирано у: Stella Jatrass, „Srebrenica — Code Word to Silence Critics of US Policy in the Balkans“, 31. 7. 2000. <http://www.antiwar.com/orig/jatras3.html>).

*шћићу јединице Холандског батљона, која би ћиме ризиковала да буде ухваћена између две ваћре.*¹⁸

Још један вредан поглед на „безбедне зоне“ с војног становишта долази из пера америчког мајора Стивена Г. Стјурта:

*„Босанска влада је добро схваћала да су ове безбедне зоне ћружале ћакћичке одскочне даске за војне оћерације ради враћања изгубљене ћериторije. Безбедне зоне су ћрећворене у ћоћћуно зашћићене војне базе оћерација у срцу ћериторije босанских Срба. Снаге босанске владе добијале су факћичку ваздушну ћодрићу и зашћићу од очекиваних војних ћоследица. С друге сћране, босански Срби су изгубили иницијатћиву и били ограничени дугачким сћољним линијама фронћа, које су биле нећосредан резултатћ ћокушаја одбране ових шестћ безбедних зона. Јасно је да, без ових безбедних зона, босанска влада никад не би добила нећходни ћредах за обућу, оћремаће и ћосћављаће ресћекћабилне војске.*¹⁹

Ево и једног новинарског осврта на ову тему, извода из аналитичког чланка Кристофера Џејмса, под насловом „Геноцид или пропаганда?“, из британског „Морнинг стар“ од 11. јула 2005:

„У сћћину, веома мали део Сребренице, онај средишњи, био је демилитаризован, шћо је муслиманским борћима давало одрешене руке да оћерићу из ћриградских и других оближњих зона, из којих су организовали убилачке наћаде на околна сћрска села.

Снаге злогласног муслиманског команданта Насера Орића изазвале су масовно крвопролиће између 1992–1995. из свог упоришта у Сребреници, масакрирајући најмање 1.300 српских цивила и раћавајући њих неколико хиљада.²⁰

И, на крају, нешто много више од аналитичке констатације — оно што би се у суду назвало „корпус деликти“, из извештаја *Washington Post*-а сачићеног у самој Сребреници, од 16. фебруара 1994 — у време када је Сребреница наводно била „демилитаризована“, као „зашћићена зона“ УН:

¹⁸ *Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie*, “Srebrenica, a ‘Safe Area’” („Сребреница, ‘безбедна зона’“), 2. април, 2002. (<http://www.srebrenica.nl/en/>).

¹⁹ *Safe Areas in Bosnia: Their Impact on the UN Peacekeeping Operation and the Bosnia Civil War* (Безбедне зоне у Босни: њихов ућићај на мировну оћерацију УН и босански граћански раћи) Аутор: Stephen G. Stewart; ARMY COMMAND AND GENERAL STAFF COLL FORT LEAVENWORTH KS, магистарска теза за Командни и генералштабни колец Армије САД, 7. јун 1996. <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA312245&Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf>.

²⁰ Christopher James, „Genocide or Propaganda?“, *Morning Star*, (U.K.), 11. 7. 2005. (постављено и на <http://listserv.buffalo.edu/cgi-bin/wa?A2=ind0507&L=twatch-1&D=1&O=D&F=P&P=28197>).

„Рајини трофеји Насера Орића нису окачени о зид његовог удобног сћана. Они су на видео касетама: сјаљене српске куће и безглави српски мушкарци, са њиховим паштетично зрченим телима.

’Морали смо да употребимо хладно оружје те ноћи,’ објашњава Орић док се сцене мртвих мушкараца искасапљених ножевима смењују на његовом „Сони“ телевизору... Излежавајући се на удобном каучу, обучен од главе до пете у маскирну униформу, са грбом Армије САД поносно пришивеним преко срца... командант Орић је најжешћи момак у овом муслиманском граду, тј. Сребреници, коју је Савет безбедности УН прогласио заштићеном ’безбедном зоном’.²¹

Дакле, Алија Изетбеговић, вођа босанских Муслимана, уз помоћ западних сила, на челу са САД, чинио је све да се не постигне мир у Босни и Херцеговини, тј. све док не постигне унапред дефинисане циљеве своје странке и оног дела народа у БиХ који ју је подржавао. Свесно гурајући свој народ у борбу против тада јачег и боље наоружаног противника (прво ЈНА, а затим и Војске Републике Српске), Изетбеговић је, опет уз спољну, већином западну помоћ, свесно жртвовао на хиљаде својих сународника ради постизања државно-политичких циљева. У склопу те политике, коришћена су разна средства, једно од којих је било и коришћење тзв. „безбедних зона“ у БиХ, од којих је једна била и Сребреница, у војне сврхе, што је излагало све који су се налазили у њима свим могућим страхотама рата, од немаштине и рањавања до заробљавања и погибије. Номинално „јачи“ противник, снаге босанских Срба, суочен са одбијањем сопствених мировних иницијатива и противником спремним да „жртвује мир за суверенитет“, очигледно није имао избора осим да се бори. Врата трагедије била су широм отворена. Но, упркос томе, да ли се трагедија стварно и десила — тј. да ли се десило оно што исти они који су подржавали Изетбеговића у његовом деструктивном, самоуништавајућем (по босанске Муслимане) подухвату тврде да се десило? Пратимо сад причу о самом паду Сребренице кроз изворе неких других, објективних западних и несрпских извора.

III. УЛАЗАК У СРЕБРЕНИЦУ — НЕЛОГИЧНОСТИ СА ВОЈНОГ СТАНОВИШТА

Једна од многих нелогичности у „званичној верзији“ сребреничких догађаја лажи у чињеници да је муслиманска војска у Сребреници била не само добро наоружана већ и супериорна у односу на српске снаге које су је окружавале, тј. више него способна да се заштити — да је то желела. У свом чланку за потребе Сребреничке истраживачке групе, „Игра бројки“ из јула 2005, новинар Би-би-си-ја и члан групе Џонатан Рупер најпре анализира стање муслиманских снага:

²¹ John Pomfret, “Weapons, Cash and Chaos Lend Clout to Srebrenica’s Tough Guy,” (Оружје, новац и хаос дају додатну тежину сребреничком жестоком момку), Washington Post, February 16, 1994.

„По свим сведочењима, било је најмање 5.000 наоружаних војника Армије БиХ у Сребреници — а вероватно и много више. По тврђењима снага УН које су се налазиле у самој заштићеној зони, Армија БиХ у Сребреници била је добро наоружана — ишћавише, припадници Холандског батаљона забележили су прилив најмодернијег наоружања и комуникационе опреме у Сребреницу током 1995. Такође, браниоци града били су укојани у одлично утврђене положаје. У светлу свега овога, било је велико изненађење када су, чини се врло малобројне, снаге Војске босанских Срба заузеле градић гошћиво без отпора, а затим наводно савладале и побиле неуспоредиво надмоћне снаге састављене од добро наоружаних људи током наредних дана.“²²

Да су се добро наоружане снаге босанских муслимана ненадано повукле из Сребренице, потврђује и део већ поменутог извештаја Холандског института за ратну документацију:

„Гледајући уназад, нема индикација да је повећана активност ВРС у источној Босни почетком јула 1995. била усмерена на било шта друго осим на неутралисање сребреничке заштићене зоне и пресецање главног пута према Жейи. План кампање је сачињен 2. јула. Напад је започео 6. јула. Био је толико успешан и напашао је на толико мало отпора да је увече 9. јула одлучено да се иде даље и види да ли је могуће заузети целу енклаву.“²³

(Овде такође треба обратити пажњу на чињеницу да Холанђани признају да „нема индикација“ да је циљ целе операције био ишта друго до „сузбијање сребреничке заштићене зоне“, коју су већ и сами Холанђани окарактерисали као све само не „демилитаризовану“. Ово је важно зато што негира доказе о постојању било каквог срачунатог „геноцидног плана“ од стране босанских Срба.)

Осврћући се, затим, на бројчано стање српских снага, Рупер цитира извештај Мајкла Еванса, дугогодишњег, високо цењеног војног дописника лондонског Тајмса, у чланку за исти лист, од 14. јула 1995:

„Постоје извештаји да је до 1500 Срба учествовало у нападу на Сребреницу, али су обавештајни извори оценили да је главни напад извело око 200 људи, са пет шенкова. ’Била је то операција прилично ниског нивоа, али из неког неразумљивог разлога, војници владе БиХ нису пружили превелики отпор,’ рекао је један извор.“²⁴

²² Jonathan Rooper, “The Numbers Game”, *Сребреничка Истраживачка група*, <http://www.srebrenica-report.com/numbers.htm>.

²³ *Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie*, Сребреница, а “Safe Area”.

²⁴ “Muslim soldiers failed to defend town from Serbs”, Michael Evans, *The Times*, 14 July 1995 (цитирано у <http://www.srebrenica-report.com/numbers.htm>).

Пишући за један од најугледнијих светских листова у области одбране и безбедности, британски *Jane's Defence*, војни аналитичар Тим Рипли преноси да су пре њеног пада холандске снаге:

„...виделе босанске снаге које су бежале из Сребренице како пролазе поред њихових поштамбачких јунктлова наоружани најновијим пројектилним осмајрачким јунктлова наоружањем. Ови и други слични извештаји унели су сумње међу УН-овим официрима и међународним новинарима.“²⁵

Португалски официр Карлос Мартинс Бранко био је један од главних УН-ових посматрача на терену у Сребреници током јула 1995. Касније је предавао на Институту Европског универзитета у Италији. Бранко је 4. марта 1998. пренео своје виђење сребреничких догађаја на једном интернет сајту при Државном универзитету Њујорка у Бафалу, што су убрзо преузели сајтови, тако да сада чини незаобилазно штиво за све интернет истраживаче праве истине о Сребреници. Говорећи о привидним војним нелогичностима везаним за пад Сребренице, он пише:

„...Муслиманске снаге нису чак ни покушале да искористе своју предност у тешкој артиљерији која је била под контролом снага Уједињених нација, иако су у то време имале све разлоге за то...“

Недостатак војног одговора је у јасној супротности с офанзивним ставом који је карактерисао снаге одбране у ранијим опсадним ситуацијама, када би оне обично извеле жестоке нападе на српска села у околини енклаве, изазивајући велике жртве међу српским цивилима.

Међутим, у овој ситуацији, с обзиром на медијску пажњу концентрисану на овај простор, војничка одбрана енклаве би разоткрила стварно стање у зонама безбедности и показала да те зоне никад нису ни биле стварно демилитаризоване, како се тврдило, већ су биле уточиште за добро наоружане војне јединице. Војни отпор би довео у опасност слику 'жртве' која је тако пажљиво грађена, и за коју су муслимани сматрали да је неопходно да се одржи.²⁶

На крају, најједноставнији одговор на „чудно“ понашање бројчано и оружаном супериорних снага босанских муслимана у Сребреници даје не западни, већ „инсајдерски“, муслимански извор — Ибран Мустафић, оснивач Изетбеговићеве странке (СДА) у Сребреници, посланик у скупштини Федерације БиХ, кога су српске снаге заробиле по уласку у Сребреницу (а затим и пустиле!). Одговори које је он дао у интервјуу сарајевској „Слободној Босни“ од 14. јула 1996. говоре сами за себе:

²⁵ Tim Ripley, *Jane's Defence*, цитирано у: „Conclusions of Srebrenica Research Group“ (Закључци Сребреничке истраживачке групе), <http://www.srebrenica-report.com/conclusions.htm>.

²⁶ Carlos Martins Branco, Was Srebrenica a Hoax? Eye-Witness Account of a Former United Nations Military Observer in Bosnia (Да ли је Сребреница превара? Лично сведочанство једног војног посматрача УН у Босни), постављено, између осталог, на <http://globalresearch.ca/articles/BRA403A.html>.

„Ко су људи које ошћужујете и људи којима не верујете?“

— Сценарио за издају Сребренице је свесно припремљен. Нажалост, у тај посао су умешани босанско Председништво и команда Армије...

Које су биле йоследице најада организованих из демилитаризоване зоне за жшћелје Сребренице?

— То је било свесно давање повода српским снагама да нападну демилитаризовану зону.

Ко је у Сребреници йрихватио извршење ових наредби?

— Исте личности које су у лето 1995. напустиле Сребреницу без огреботине... Добро је познато да је та екипа успела да се извуче и са собом поведе, осим стараца, децу и коње... “²⁷

Укратко речено, произилази да је део муслиманских снага извео класичну „намешталку“, и то на рачун сопственог цивилног становништва. Ево шта каже извештај генералног секретара УН под насловом „Пад Сребренице“, од 15. новембра 1999:

„Неки йреживели чланови сребреничке делегације изјавили су да је йпредседник Изетбеговић йакође рекао да је сазнао да је НАТО инйтервенција у Босни и Херцеговини могућа, али да би могла да се деси једино када би Срби уйали у Сребреницу и убили бар 5.000 људи. Председник Изетбеговић је категориички демантиовао да је йако нешћо рекао.“²⁸

Поменути извештај се односи на интервју који је сарајевским „Данима“ 22. јуна 1998. дао бивши шеф полиције у Сребреници, Хакија Мехољић, у којем он цитира Изетбеговићеве речи делегацији из Сребренице:

„Знаће, мени је Клинтон нудио у априлу ’93. године (након пада Церске и Коњевић Поља, прим. а.) да четничке снаге уђу у Сребреницу, изврше йокољ йећ хиљада муслимана и йад ће бити војна инйтервенција.“²⁹

А што се тиче вредности Изетбеговићевог демантија, који се наводи у извештају генералног секретара УН, Мехољић каже:

²⁷ Predsjedništvo i ratna komanda su žrtvovali Srebrenicu, Intervju sa Ibranom Mustafićem, *Slobodna Bosna*, Sarajevo, 14. juli, 1996 (постављено у целости на <http://www.srebrenica-report.com/sacrificed.htm>).

²⁸ The Fall of Srebrenica [A/54/549], *Report of the Secretary-General pursuant to General Assembly resolution 53/35*, November 15, 1999, par. 115 (Пад Сребренице, извештај генералног секретара УН), постављено и на <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/348/76/IMG/N9934876.pdf?OpenElement>.

²⁹ Hakija Meholjić, Predsjednik SDP Srebrenica: „5.000 Muslimanskih glava za vojnu intervenciju“, *Dani*, Sarajevo, 22. juni, 1998. (постављено и на <http://www.bhdani.com/arhiva/78/tekst278.htm>).

„Наша делегација је била састављена од девети људи, један је међу нама био из Брајтунца и нажалост једини он није жив, а сви остали из делегације су живи и то могу потврдити.“³⁰

А што се тиче вредности било чега што је Изетбеговић изговорио током рата, о томе можда најбоље сведочи њему пријатељски настројен, а нама добро познат и нешто мање „пријатељски“ настројени Бернар Кушнер, садашњи министар спољних послова Француске, коме се, како преноси у својој аутобиографији „Ратници мира“, Изетбеговић на самрти исповедио:

„Није било никаквих логора смрти, колико год да су та места била ужасна... Мислио сам да ће моји наводи изазвати бомбардовање [и против Срба].“³¹

Значи, до зуба наоружане муслиманске снаге, које су током претходног времена употребљавале тзв. заштићену зону у Сребреници за базу из које су нападале околна српска села и чиниле свирепе покоље над цивилима, одједном решавају да се повуку пред релативно малобројним српским снагама, напуштајући уточиште које је лако могло да се брани, и које је УН узео под своје „покровитељство“. Како објаснити такву „великодушност“ — осим у светлу потребе да се од „пада“ Сребренице најзад направи повод за страну интервенцију, с унапред одређеним „минималним“ бројем „жртава“ неопходним да се ствар оправда — а успут и скрене пажња с истинског злочина етничког чишћења Републике Српске Крајине, који је предстојао, а који је, међутим, спадао међу „званично одобрене“ војне акције.

IV. ПРВА СВЕДОЧАНСТВА О ТОМЕ ШТА СЕ ДЕСИЛО

Пре него што видимо каква су прва западна сведочанства о ономе шта се десило у Сребреници након њеног пада пренели западни извори, да стекнемо и мали увид у то како је, за потребе успешне представе, део муслиманских снага из Сребренице поступао са сопственим народом, у традицији улице Васе Мискина и Маркала 1 и 2. Опет цитирамо Ибрана Мустафића, чије је сведочење крајње индикативно:

„— ...Када је колона која је покушавала да се извуче из Сребренице пресечена напола, екипа привилегованих, коју сам раније поменуо и која је имала дозволу да напусти енклаву, једноставно је наставила даље, притом бацајући летке иза себе...“

Ко је бацао летке и шта је на њима писало?

— Оставили су иза себе знакове на којима је писало да је терен миниран да би што је више могуће збунили народ који их је пратио. Разговарао

³⁰ Исто.

³¹ Bernard Kouchner, *Les Guerriers de la Paix*, Paris: Grasset, 2004, pp. 372–4 (цитат преузет из чланка „Srebrenica and the Politics of War Crimes“, by George Bogdanich, *Defense & Foreign Affairs Special Analysis*, Volume XXIII, No. 62, July 17, 2005, постављено и на <http://www.srebrenica-report.com/defense.htm>).

сам са пуно људи који су изашли из Сребренице без повреда и који нису припадали тој екипи; када су ми испричали шта се успут дешавало, разбе-сноо сам се...“³²

Мустафићеве наводе о пометњи међу народом који се повлачио из Сребренице, међусобним сукобима и лутању по минским пољима потврђују и два западна извора. Тако Џонатан Рупер преноси:

„И холандски мировни контигенци (ишв. 'Dutchbat') у Сребреници, и обавештајни официри британских специјалних јединица 'САС', који су се налазили у граду када је пао, били су сведоци тешких борби између самих муслимана у Сребреници крајко време пре него што су Срби ушли у град. Сведочанства сугеришу да их је можда око 100 погинуло, и да су њихова тела остављена тамо где су била. Такође постоје извештаји да је познат број Муслимана погинуо прелазећи минска поља која је њихова сирена оставила.“³³

У својој књизи, „Сулуди крсташи: Југославија, НАТО и западне заблуде“, из 2002. године, новинар и аутор Дајана Џонстон описује хаос који је владао у Сребреници у то време:

„Неки су хтели да се предају, али је већина одлучила да се пробације кроз српске линије и да побегне. По свим сведочењима, овај хаос се додатно умножио приликом дугог повлачења. Дешавали су се лудачки призори, у којима су збуњени војници упадали у српске заседе, понеки пуш узвраћајући ватру, понекад пуцајући једни у друге или чак извршавајући самоубиства.“³⁴

Међутим, пре него што се прашина и слегла, бука о почињеном „масакру“ већ је почела да заглашује све напоре да се утврди шта се стварно десило. На срећу, неки гласови се нису бавили пропагандом, већ чињеницама.

Један од првих западних извештаја са терена стиже од холандског капетана Схутена, јединог официра УН у Братунцу у време наводног масакра, који је холандском листу *Het Parool*, 27. јула 1995, посведочио следеће, осврћући се на већ започету медијску кампању, којој, за разлику од њега, нису били потребни никакви „докази“:

„Сви папагајски понављају речи других, али нико не показује чврсте доказе. Примећујем да у Холандији људи желе да по сваку цену докажу да је геноцид почињен... Ако је било егзекуција, Срби су их онда проклећо добро сакрили. Зато ја ништа од тога не верујем. Дан после пада Сребренице, 13. јула, ситигао сам у Брајунац и

³² Predsjedništvo i ratna komanda su žrtvovali Srebrenicu.

³³ Jonathan Rooper, “The Numbers Game”.

³⁴ Diana Johnstone, *Fool's Crusade: Yugoslavia NATO and Western Delusions*, Pluto: 2002, London, цитирано у Christopher James, “Genocide or Propaganda?”, *Morning Star*.

ѿамо остиао осам дана. Могао сам да идем куд год сам хѿео. Имао сам сву ѿмоћ на расѿолагању; нигде ме нису заустављали...“³⁵

Рупер наводи да је и другима дат отворен приступ одмах после пада Сребренице:

*„...неких 30 стѿраних новинара је ѿосетѿило област Сребренице убрзо ѿсле њеног ѿада. Ниједан није објавио било какву ѿѿврду ѿѿѿужби о масовним убијањима, а један од њих, Жак Мерлино из француске ѿелевизије Анѿена 2 (Jacques Merlino, Antenne 2), изве- стѿио је да није ѿронашао нишѿа.“*³⁶

УН су убрзо почеле да испитују и избегле из Сребренице, који су били смештени у околини Тузле, о евентуалним кршењима људских права. С тим у вези, Тим Бучер из лондонског *Дејли ѿелеграфа* од 24. јула, 1995. пише:

„Након ѿеѿ дана инѿервјуисања, главни исѿражѿиѿељ Уједиње- них наѿија о наводним кршењима људских ѿрава за време ѿада Сре- бренице није нашао ниједно сведочење о злочинима из ѿрве руке.“

Високи комесар УН за људска права, г. Хјуберт Виленд (*Hubert Wieland*) изјавио је јуче: ‘... нисмо нашли никога ко је својим очима видео неки злочин.’

...Г. Виленд је стигао у Тузлу, босански град у који су одведене готово све избеглице из Сребренице, заједно с тимом истраживача ради скупљања доказа о кршењу људских права... Он је рекао да је његов тим разговарао с великим бројем Муслимана у главном избегличком кампу на тузланском аеродрому и у другим сабирним центрима, али да ниједан непосредни сведок није нађен...“³⁷

Наслов и извод из извештаја Пола Квин Цаца за амерички *Boston Globe* од 27. јула 1995. ово потврђује:

„[Наслов] ‘Наводи о злочинима још увек неѿѿврђени; америчко војно извиђање ѿѿкрива мало ѿога’“

Клинтонова администраѿија још увек није дошла до независних потвр- да о злочинима у Сребреници, али не сумња да су се они ипак десили...“³⁸

Дакле, непосредни сведоци се не могу наћи, иако су тада утисци били најсвежији, а трауме најочигледније. Међутим, оно што је, осим недостатка доказа, занимљиво јесте последњи пасус из претходног извештаја — јер он

³⁵ *Het Parool*, 27. јули, 1995, сведочење капетана Схутена (Schouten), цитирано у тек- сту, René Grémaux, Abe de Vries, “Deconstrucție van een trauma” (Деконструкѿија једне трауме), *De Groene Amsterdammer*, Amsterdam, 13. март 1996.

³⁶ Rooper, “The Numbers Game”.

³⁷ Tim Butcher, “Serb Atrocities In Srebrenica Are Unproved” (Српски злочини у Сребре- ници нису доказани), *Daily Telegraph*, July 24, 1995. цитирано у Rooper, “The Numbers Game”.

³⁸ Paul Quinn-Judge, “Reports of atrocities unconfirmed so far; US aerial surveillance reveals little”, *Boston Globe*, July 27, 1995, цитирано у: Rooper, “The Numbers Game”.

показује да је, упркос томе, Клинтонова администрација „пресуду“ већ донела, „не сумњајући“ да су се злочини, ипак, десили! И ту уопште није било битно што се чак и у највишим нивоима Стејт департмента знало да доказа једноставно — нема. Наиме, Рупер наводи поверљиву електронску пошту која му је дата на увид:

„Један бивши званичник америчког Стејџ департамента који је задржао блиске везе с бившим колегама на врло високим нивоима написао је током 1997. да му је речено да Одсек за јужно-централну Европу Обавештајног бироа Стејџ департамента 'није видео ништа, ионављам ништа, што би потврдило наводе из шпаније'. Он је додао да је особа која му је ово пренела имала присвојену најповерљивијим информацијама и да би морала да зна' (нагласци у оригиналу — прим. прев.) за постојање било какве врсте те информације.“³⁹

Размишљајући логично, „недостатак сумње“ од стране Клинтонове администрације да се „злочин ипак десио“ пре налажења било каквог доказа о њему може да значи само једно: да се за „злочин“ знало унапред. Дакле, или је Клинтонова администрација била у дослуху с организаторима „злочина“ па је знала да се он десио пре свих других, или је унапред знала „сценарио“ по којем ће теза „почињеног злочина“ бити разрађена. Трећег нема. Потврду оваквом размишљању дао је већ поменути Хакија Мехољић у једној изјави за штампу поводом доласка сада већ бившег председника Клинтона на отварање споменика сребреничким жртвама у лето 2003, изјавивши да се „злочинац увек враћа на место злочина“.

Враћајући се току дешавања из тог доба, паралелно с „пресудом“ коју је изрекла Клинтонова администрација дигнута је већ крајем јула 1995. и оптужница Хашког трибунала против Радована Караџића и Ратка Младића — да поновимо: без икаквих доказа. Супротно свим правилима правног поступка и правде уопште, „лов за доказима“ ће уследити тек накнадно. Али, постигнуто је оно што се хтело. По речима Ричарда Холбрука, једног од архитеката Клинтонове балканске политике, у изјави за ВВС:

„Схватио сам да је Трибунал за ратне злочине врло драгоцену оруђе. Употребили смо га да бисмо искључили два најпознатија ратна злочинца у Европи из дејтонског процеса и употребили смо га да оправдамо све што је уследило.“⁴⁰

Хвала Холбруку на отворености, која му, мора се признати, никада није мањкала. Дејтонски преговори су већ били спремни за јесен, а „два најпознатија ратна злочинца“ (значи, нема више говора о томе да су они само осумњичени, него су већ и проглашени кривим) већ су имала „пресуду“ из-

³⁹ Rooper, “The Numbers Game”.

⁴⁰ Цитирано у: George Bogdanich, “Srebrenica and the Politics of War Crimes”, *Defense & Foreign Affairs Special Analysis*, June 17, 2005.

речену против себе — и то пре налажења доказа, а о суђењу да и не говори-мо. Ко погоднији од Холбрука да покаже да је Хашки трибунал ту само да би „озаконио“ оно што је већ политички одлучено?

На крају, скоро као фусноту, поменимо и то да је почетком 2005. годи-не, имајући, дакле читаву деценију на располагању да нађе бар неког сведо-ка, др Дик Схунурд из холандског Института за ратну документацију морао да изјави:

„Било је немогуће током наших испитивања у Босни да нађемо било кога ко је био сведок масовних убиства или ко би говорио о судбини несталих мушкараца.“⁴¹

То, међутим, није у међувремену спречило медије и Хашки трибунал да „раде свој посао“.

Ко има очи да види, видеће. Неко ће видети истину. А неки ће видети чак и „нестале“ — и то као „жртве“. Све зависи од мотива.

V. ТРАГОМ ПРАВЕ СУДБИНЕ „НЕСТАЛИХ“ ИЗ СРЕБРЕНИЦЕ

Овде вреди изнова подвући чињеницу да не постоје материјални доказа за тврдњу о „7.000–8.000“ убијених Муслимана, већ да је та произвољно утврђена (или, по Алији Изетбеговићу, наручена од стране Клинтона) цифра добрим делом произишла из нагађања (стварних или измишљених) о „несталима“ из Сребренице. У детаљној анализи сребреничког феномена за бри-тански интернет сајт „Спајкд“ под насловом „Како је Сребреница постала ’поучна прича’?“, Тара Мекормак, каже:

„...цифра од 8.000 није доказана, већ је процена направљена на основу разних сјискова несталих. Досад је Хашки трибунал идентификовао 2.032 тела од 5.000 која су ископана. И, док нека тела носе ознаке жртва убиства, ране на многим телима указују на смрт у ратним дејствима. Штавише, с обзиром на то да је цела област била тојришће жестоких борби од 1992. године, могло се очекивати је да је било мноштво жртва на обе стране и да су многи сахрањени тамо где су и били.“⁴²

А треба поновити и то да је било и међумуслиманских борби пре и приликом повлачења из Сребренице, у којима, по западним сведочењима, није било мање од стотину мртвих. Међутим, није се досад чуло да је утврђено да је иједна од „идентификованих“ жртава на тај начин страдала. „Зна се“ ко их је убио — као што се зна и ко су „ратни злочинци“, чак и пре суђења, а камоли пресуде.

⁴¹ Dr Dick Schoonoord, цитирано у: Rooper, “The Numbers Game”.

⁴² Tara McCormack, “How did Srebrenica become a morality tale?” 3. 8. 2005. *Spiked-online*, <http://www.spiked-online.com/Printable/0000000CACD7.htm>.

У сваком случају, што је већа мистификација појма „несталих“ — од њиховог стварног броја до њихове праве судбине — то су веће могућности манипулације. Стога не чуде оштре речи Ибрана Мустафића, које је у већ поменутом интервјуу директно упутио сопственом руководству у Сарајеву:

„Чини ми се да се њлашиће живих стїановника Сребренице.“⁴³

Зато је битно расветлити, колико је то могуће, стварну судбину тих „несталих“ из Сребренице — или бар разобличити игре које су се око њих водиле — и воде.

Извештај Међународног комитета Црвеног крста, документ бр. 37, од 13. септембра 1995, један од оних на које се професор Херман позива, недвосмислено указује на то где је завршило 5.000 „несталих“, потврђујући, између осталог, и Мустафићеве наводе о „екипи изабраних“ која је раније напустила град:

„Око 5.000 муслиманских војника из Сребренице нађустїило је ен-клаву пре њеног ѡада. Муслиманска влада је ѡризнала да су ти војници прекомандовани у друге јединице њихових оружаних снага. Чињеница да о томе нису обавештїене њихове ѡродице, ѡравдана је обавезама војне стїајне.“⁴⁴

Исто је још раније наговестио извештај *London Times*-а од 2. августа, 1995:

„Верује се да је на хиљаде 'несталих' босанско-муслиманских војника из Сребренице, који су били у центру ѡажње извештїаја о могућим масовним ѡгубљењима од стїране Срба, сада безбедно у ѡдручју североисточно од Тузле.“⁴⁵

А извештај Криса Хеџиса из *New York Times*-а, написан само недељу дана након заузимања Сребренице, 18. јула 2005, говори о још неким „несталим“, овога пута онима који су напустили град тек после његовог пада:

„Неких 3.000 до 4.000 босанских муслимана које су званичници УН смајрали несталим ѡсле ѡада Сребренице нашли су ѡућ кроз не-ѡријашељске линије до ѡериѡорије ѡд контролом босанске владе. Ова груѡа, која укључује и рањене избеглице, искрала се ѡд вајром преко срѡских линија и ѡрешла ѡућ од око 30 миља [око 50 км — прим. ур.] до безбедне ѡериѡорије.“⁴⁶

⁴³ Predsjedništvo i ratna komanda su žrtvovali Srebrenicu, *Slobodna Bosna*.

⁴⁴ “Former Yugoslavia: Srebrenica: help for families still awaiting news,” International Committee of the Red Cross, September 13, 1995, цитирано у Edward S. Herman, “The Politics of the Srebrenica Massacre”, јули, 2005.

⁴⁵ *The Times of London*, August 2, 1995, цитирано у: George Pumphrey, “Srebrenica: 3 Years Later, And Still Searching”, једним од класичних текстова о сребреничком миту (постављено, између осталог, на http://www.ocf.berkeley.edu/~bip/docs/kosovo_polje/srebrenica_hoax.html).

⁴⁶ Chris Hedges, “Conflict in the Balkans: In Bosnia; Muslim Refugees Slip Across Serb Lines”, *New York Times*, July 18, 1995, р. 7, такође цитирано у: George Pumphrey, “Srebrenica: 3 Years Later, And Still Searching”.

Ево и шта је Мустафић чуо из својих извора о евентуалним несталим — годину дана после пада Сребренице:

„...Сазнао сам преко неких људи блиских хрватској тајној служби, који ојей имају везе са српском тајном службом, да је неких 5.600 људи из Сребренице још увек живо и да их држе на различитим локацијама. Скоро ми је госпођа Мерхуниса Комарица рекла да је примила неке податке од Хелсиншког комитета за људска права који говоре о бројци од 4.500 људи...“⁴⁷

Ипак, да поновимо, знатан број људи је страдао у борбама, што се, наравно, не потенцира у „званичној верзији“. Можда, као што је већ наговештено, зато што би то покварило идеалну слику „беспомоћних“ сребреничких жртава. А можда, опет, и да би се избегло једно од кључних питања: одакле толики наоружани војници у једној „демилитаризованој зони“?

Карлос Мартинс Бранко пише:

„Мало је сумње да је најмање 2.000 босанских муслимана погинуло у борбама прошив боље обучене и боље вођене Војске Републике Српске/Војске босанских Срба. Ипак, остаје питање, КАДА је већина тих жртва била? По анализи која следи, то је било пре почетног пада Сребренице: муслимани су дружили врло мали отпор у лето 1995.“⁴⁸

Рупер наводи извештај Комисије Републике Српске који се подудара са Бранковом цифром:

„Извештај који је сачинила Република Српска у септембру 2002. даје укупну процену од око 2.000 припадника Војске босанских Муслимана (АБХ) погинулих у борбама, заједно с око 500 погинулих припадника Војске Републике Српске. И, мада је део погинулих припадао Тузланској бригади АБХ која је припекла у помоћ, највећи број пошиче из наоружане колоне која је напустила Сребреницу.“⁴⁹

И резимира укупну слику:

„Можда најфранцијанија страна цифре од 7.000–8.000 жртва јесте да је она све време синоним за број оних који су стрелиани. Међушим, ово никако није могуће: бројни тадашњи извештаји УН и других независних посматрача говоре о жестокиим борбама с великим бројем жртва на обе стране. Такође је познато да су други побегли на муслиманску територију у околини Тузле и Жейе, да су се неки повукли према западу и северу, а да су неки побегли у Србију. Дакле, може се са сигурношћу рећи да ни приближан број не-

⁴⁷ Predsjedništvo i ratna komanda su žrtvovali Srebrenicu, *Slobodna Bosna*.

⁴⁸ Carlos Martins Branco, “Was Srebrenica a Hoax? Eye-Witness Account of a Former United Nations Military Observer in Bosnia”.

⁴⁹ Rooper, “The Numbers Game”.

стиалих није могао бити стирељан... Основни проблем је у самој аритметички.“⁵⁰

Дакле, уместо да ове информације — о хиљадама „несталих“ муслиманских војника тајно прекомандованих на друга ратишта, о неколико хиљада цивила који су се, после повлачења кроз српске линије, „створили“ у околини Тузле, о погинулим у борбама — послуже „забринутим“ за судбину „несталих“ у циљу расветљавања целе приче, цифра од „7.000–8.000 несталих“ за потребе „званичне верзије“ је забетонирана — и преточена у оптужујућу бројку која је требало да буде погонско гориво за унапред донесену пресуду о „геноциду“.

Међутим, та манипулација је, као што ћемо видети, за оштре и објективне западне посматраче поприлично провидна.

VI. ИГРЕ СА БРОЈЕВИМА ЖРТАВА

Увод у сребреничку „игру бројки“ препуштамо Руперу:

*„...до прве недеље у августу 1995, Свешка здравствена организација и босанска Влада регистровале су 35.632 људи као расељена лица из сребреничке заштићене зоне — другим речима, као преживели из Сребренице. Црвени крст је такође видео и забележио да се 'неколико хиљада' наоружаних муслиманских мушкараца из Сребренице безбедно повукло иза муслиманских линија... да би затим били прекомандовани на друга ратишта 'без обавештавања њихових породица'. А, као што је већ наведено, око 700 војника из Сребренице је стигло до Жейе, да би потом безбедно изашли из тог града после његовог пада у српске руке последње недеље јула 1995. Дакле, укључено је било најмање 38.000–39.000 преживелих из Сребренице — што је цифра која се прецизно подудара са проценама о броју људи у Сребреници од стране главних хуманитарних организација из времена пре њеног пада.“*⁵¹

И затим констатује:

*„Да је 7.300 људи из Сребренице заиста масакрирано, популација унутар заштићене зоне пре пада у српске руке морала је да броји знатно преко 46.000 — што је цифра која далеко превазилази било коју веродостојну процену направљену у то време.“*⁵²

Још битније, Рупер је нашао потврду за своје тврдње о цифрама у самом Хашком трибуналу, хватајући једног од судија у самопобијању — и вероватно нехотичном откривању праве истине скривене у „игри бројки“:

⁵⁰ Исто.

⁵¹ Исто.

⁵² Исто.

„Од огромне је важности чињеница да је један од судија у случају Крстић, судија Патришиа Валд, проценила популацију Сребренице пре њеног пада на 37.000, у свом чланку о случају Крстић за Џорџтаунски журнал за правну етику... у издању за пролеће 2003, под насловом: 'Генерал Крстић: студија о рајном злочину:'

'Пре пада, Сребреница је била село од неких 37.000 становника.'

Судија Валд је очигледно била крајње несвесна чињенице да је цифра коју је сама изнела учинила немогућим злочине за које је Крстићу изречена пресуда.“⁵³

Јосиф Бодански из Међународног удружења за стратешке студије у Вашингтону, међународно познат стручњак и саветник америчког Сената за тероризам, назива цифру од 7.000 убијених у Сребреници „дезинформацијом“ и примећује :

„Сви независни форензички докази указују на број од неколико стотина муслиманских жртва, и то вероватно у нижим стотинама. Нејасно инсистирање на високом броју муслиманских жртва иакође служи прикривању прелиминарних муслиманских убиства српских цивила у том граду.“⁵⁴

Филип Корвин, који је у доба сребреничких догађања био највиши званичник УН у БиХ и човек на кога је, по сопственим речима, управо 11. јула 1995. „босански снајпериста покушао да изврши атентат“, у свом чланку за Сребреничку истраживачку групу од јула 2005. даје процену сличну оној коју даје Бодански:

„...чињенице изнете у овом извештају представљају врло јасан аргумент да је цифра од 7.000 убијених, с којом се често барања у међународној заједници, једно неодрживо прешивање. Права цифра је вероватно ближа броју од 700.“⁵⁵

Притом се Корвин јасно одређује према злочинима те врсте уопште:

„Сигурно је да су у Сребреници, као и у свим рајним подручјима, убијани цивили, и да починиоци заслужују осуду и суђење. И, без обзира на то да ли се радило о троје, 30 или 300 невиних цивила који

⁵³ Исто. Рупер цитира [Patricia M. Wald, The Georgetown Journal of Legal Ethics Spring 2003, SECTION: Vol. 16, No. 3; Pg. 445; ISSN: 10415548, HEADLINE: General Radislav Krstic: A war crimes case study].

⁵⁴ Yossef Bodansky, цитиран у: “Srebrenica Controversy Becomes Increasingly Politicized and Ethnically Divisive, Increasing Pressure on Peacekeepers”, *International Strategic Studies Association*, September 19, 2003 (<http://128.121.186.47/ISSA/reports/Balkan/Sep1903.htm>).

⁵⁵ Phillip Corwin, “Foreword” (Увод у Извештај Сребреничке групе), <http://www.srebrenica-report.com/foreword.htm>. Корвин је цифру од 700 поновио и у интервјуу датом немачком листу *Junge Welt*, 31. 7. 2008. (*Srebrenica ist Teil einer größeren Tragödie*, Cathrin Schütz), превод на енглески постављен на <http://byzantinesacredart.com/blog/2008/08/corwin-interview.html>.

⁵⁶ Исто.

су убијени, то је страван злочин, и тоу нема никаквог двоумљења.“⁵⁶

Инструктиван је још један пример манипулације бројкама, овог пута на највишем међународном политичком нивоу. Наиме, Рупер пише о чињеници да је, под окриљем ОЕБС-а, око 3.000 имена са списка „сребреничких жртава“ који је прикупио Црвени крст пријављено за гласање на изборима у Босни 1996:

*„Указао сам ОЕБС-у на то да се или десила масовна изборна превара или да је скоро половина људи на списку несталих Међународног црвеног крста још увек жива. ОЕБС ми је на крају одговорио да су бирачки спискови закључани у магацинима и да нису у могућности да ствар истраже.“*⁵⁷

Рупер затим цитира и електронску поруку једног америчког званичника ОЕБС-а упућену колегама, датирану 23. јула 1997, а поводом сличног упита који је упутио још један новинар Би-Би-Си-ја:

„Новинар Би-Би-Си-ја који се бави истражењем несталих у БиХ оставио је занимљиво истражење. Он проверава тврдњу г. Калинића, председника Народне скупштине РС, да је неких 3.000 људи који се налазе на списку несталих из Сребренице који је сачинио Међународни црвени крст гласало на прошлогодњим изборима.“

Не сећам се било каквог покушаја ОЕБС-а да упореди базу података регистрованих избеглица с компјутеризованим списком Међународног црвеног крста...

Да ли би било могуће упоредити списак МЦК са бирачким списковима из 1996? Ово би потенцијално спојило дуго растављене људе и, у једном потезу, потенцијално више допринело смањењу МЦК-овог списка патње него било који други досадашњи покушај. То би требало да урадимо ако је икако могуће...

Дејвид Фоли, гласноговорник и виши саветник за јавну политику⁵⁸

Очигледно је да је и у ОЕБС-у било људи са савешћу — која, нажалост, изгледа ипак није била довољно дубоко продрмана:

*„После неколико месеци без одговора, новинар Би-Би-Си-ја је више пута покушао да ступи у везу са Фолијем. На крају је успео са њим да разговара. Фоли је објаснио да су подаци о гласању из 1996. закључани у складившим широм Босне и да ОЕБС није имао средства да до њих дође и упореди имена која су се јавила и на списку гласача и на списку несталих МЦК.“*⁵⁹

⁵⁷ Rooper, “The Numbers Game”.

⁵⁸ Исто. Цитиран је David Foley, Spokesman and Senior Advisor for Public Policy.

⁵⁹ Исто.

Када се зна за какве је све ствари ОЕБС досад издвајао новац, а да се овде ради о улажењу у траг хиљадама несталих, за које влада толика „забринутост“ Запада, може се претпоставити шта је посреди, и да је права судбина несталих из Сребренице „последња рупа“ на ОЕБС-овој свирали.

На крају, у познатом чланку из марта 1998, „Сребреница: и након три године, потрага још увек траје“, амерички новинар Џорџ Памфри открива степен „забринутости“ и саме владе у Сарајеву у вези с овим питањем:

„Један званичник Црвеног крста рекао је немачком новинару који га је интервјуисао да муслимани који су стигли на безбедно шле не могу бити скинути са списка несталих... зато што нисмо добили њихова имена [од власти у Сарајеву — прим. ур.]“⁶⁰

Дакле, сврха „игре бројки“ је више него јасна: број „несталих“ се ни пошто не сме спустити испод унапред одређене цифре — довољно велике да шокира, пружи изговор за војну интервенцију, оправда дизања оптужница за „геноцид“, и скрене пажњу с доказивих злодела, као што је, на пример, „чишћење“ Српске Крајине од српског становништва. У том циљу још једна игра ће се показати више него делотворном, нека врста високо софистициране игре „скривалица“.

VII. „САТЕЛИТСКИ СНИМЦИ“

У једном од закључака Сребреничке истраживачке групе говори се о још једном делу политичко-медијске кампање у циљу представљања сребреничких дешавања онако како се нису десила — о махању наводним „сателитским снимцима“ који су ухватили „злотворе“ на делу:

„Медлин Олбрајт је 10. августа 1995. показала неке сателитске фотографије на зајвореној седници Савета безбедности, у прилог денунцирања босанских Срба, укључујући и једну фотографију која показује људе — наводно босанске Муслимане близу Сребренице — окућене на стадиону, као и снимак наводно направљен мало после тога, који показује оближњу вољану с 'узнемираним' земљиштем. Ове фотографије никад нису јавно објављене, али чак и да су веродостојне, оне нису никакав доказ ни за стварања ни за заклавања шела“⁶¹

Професор Филип Хемонд са Лондон саут бенк универзитета (London South Bank University), који је у јулу 2005. за потребе Сребреничке истраживачке групе написао кратку студију под насловом „Британска штампа о Сребреници“, говори о једној страни махања „сателитским снимцима“, које је, осим што је требало да допринесе општој пропагандној буци око Сребренице, имало још један, краткорочнији и врло практичан циљ. Хемонд цитира

⁶⁰ George Pumphrey, “Srebrenica: 3 Years Later, And Still Searching”.

⁶¹ “Conclusions of Srebrenica Research Group” (Закључци Сребреничке истраживачке групе), <http://www.srebrenica-report.com/conclusions.htm>.

британског новинара Џона Свинија, који у чланку за *Manchester Guardian* од 20. августа 1995. пише да су сателитски снимци били темпирани тако да неутралишу

„... 'добру пропаганду' у користи Срба, слике 'најтеже крајишких Срба које је исперала хрватска војска: једна људска лавина која се повлачила из домова у којима је генерацијама живела; сипане куће; Срби каменовани док хрватска полиција неомично поспра.'“⁶²

Ипак, пошто су обавиле оба посла, фамозне сателитске фотографије склоњене су ван домета јавности, што потврђује извештај *New York Times*-а од 11. августа, 1995:

„Америчка влада... одбила је да дозволи новинарима да виде сателитске фотографије... за које се тврдило да показују људе на фудбалском терену. Амерички званичници су рекли да су сателитски снимци 'сирово поверљиви', мада их је г-ђа Олбрајт показала осталој четрнаесторици чланова Савета безбедности.“⁶³

Затим су прошли месеци, а фотографије је још увек било немогуће видети. *Washington Post* је, у вези са скривањем онога што је требало да представља један од 'кронских доказа', известио о писму главног тужиоца Хашког трибунала, Ричарда Голдстона (Richard Goldstone), упућеног америчкој амбасади у Хагу новембра 1995:

„Судија Голдстон је окарактерисао 'квалитет и правременост' обавештајних података које су му доставиле Сједињене Државе 'разочаравајућим'. Он се жалио на то да му нису предати сателитски снимци који би помогли трибуналу под надзором Уједињених нација да идентификује масовне гробнице које су се појавиле после пада Сребренице у јулу.“⁶⁴

А после више од пола године игре „скривалица“ с наводним сателитским снимцима, у свом издању за март 1996, извештај британског часописа *Living Marxism* (који је разоткрио и превару везану за наводни снимак једног муслиманског ратног заробљеника иза бодљикаве жице британског ИТН-а) преноси колико су те исте снимке новинари на терену још схватили озбиљно:

⁶² Philip Hammond, “The UK Press on Srebrenica”, Сребреничка истраживачка група. Цитиран је John Sweeney, *The Guardian Manchester*, August 20, 1995, <http://www.srebrenica-report.com/UK-press.htm>.

⁶³ Barbara Crosette, “U.S. Seeks to Prove Mass Killings” (САД покушавају да докажу масовна убиства), August 11, 1995, *The New York Times*, такође цитирано у: George Pumphrey, “Srebrenica: 3 Years Later, And Still Searching”.

⁶⁴ Dobbs, Michael, “War Crimes Prosecutor Says U.S. Information Insufficient” (Тужилац за ратне злочине каже да су информације добијене од САД недовољне), *Washington Post*, Nov. 7, 1995, такође цитирано у: George Pumphrey, “Srebrenica: 3 Years Later, And Still Searching”.

„Многе сѝране међународне ТВ екије нису се чак ни пошрудиле да претраже локацију приказану на сателитској фотографији ЦИА, пошто је владала опшћом сагласношћу у медијским круговима да то није била масовна гробница.“⁶⁵

А Рупер нас недвосмислено обавештава:

„Пошврда да електронско надгледање није открило ништа сѝгла је у априлу 1996, када је АП цитирао речи америчког пошћуковника Џона Батиста (Lt.Col John Batiste) да су сателитски снимци масовних гробница показали да 'их нико није дирао'.“⁶⁶

Са своје стране, Џорџ Памфри поставља следећа питања, откривајући нам, притом, да ни Савету безбедности нису показани оригинални снимци:

„Где је оригинална фотографија коју су снимили извиђачки авиони? Зашто Савету безбедности нису приказане оригиналне фотографије? Фотографија која је објављена носи ознаку 'Могуће масовне гробнице', која је, међутим, придодата накнадно, што значи да су подаци о времену и месту које је снимљено, а које извиђачка камера аутоматски уноси, избрисани с фотографије, док су сѝрелице и друга тумачења тога шта је то што треба заправо да се види накнадно унесени на саму фотографију. Сама по себи, фотографија би могла бити протумачена као нешто што нема никакве везе с ратом на Балкану. Како ико може да зна да је фотографија снимљена близу Сребренице, у време које се наводи — а не у неко друго време, у неком другом делу света?“⁶⁷

А затим нам открива још један податак, цитирајући берлински *Tageszeitung* од 17. децембра 1997:

„...у њујоршкој централни УН, сви документи везани за Сребреницу означени су као 'тајни' за период од следећих 30–50 година, и чак нису доступни ни Трибуналу. Ова одлука донета је на захтев сталних чланица Савета безбедности, САД, Француске и Велике Британије.“⁶⁸

Другим речима, крајње сумњиви „сателитски снимци“ моћи ће некажњено да се користе као „аргумент“ за постојање „масовних гробница“ у околини Сребренице следећих 30–50 година, без могућности провере, пошто је приступ њима онемогућен. Слично као и с „несталима“, ово се само може окарактерисати као једна цинична „игра без граница“, коју може зау-

⁶⁵ *LM Magazine*, March, 1996, цитирано у Rooper, “The Numbers Game”.

⁶⁶ Rooper, “The Numbers Game”.

⁶⁷ George Pumphrey, “Srebrenica: 3 Years Later, And Still Searching”.

⁶⁸ Исто. Цитиран је Zumach, Andreas; UN-Tribunal kritisiert französische “Totalblockade”: Paris verbietet Zeugenvernehmung Janviers und anderer französischer Offiziere in Den Haag; *Tageszeitung* (Berlin).

ставити једино одбацивање наводних сателитских снимака као „доказа“ вредног помена. Јер, на крају крајева, у англосаксонском праву терет доказивања је на страни која оптужује, а само инквизиције захтевају од оптужених да докажу своју невиност.

Враћајући се тужиоцу Голдстону, који је већ изгубио стрпљење због одбијања америчке владе да му уступи оригиналне сателитске снимке, Памфри га цитира из извештаја немачког огранка *France Press*-а, од 19. јануара, 1996, како прети да ће

„...ексхумација гробница постојати неопходна ради ујврђивања идентитета лешева и времена и узрока смрти, и ради прибављања неопходних доказа.“⁶⁹

И, затим, логично примећује:

„Оно што је овде Голдстон формулисао као претњу требало је у ствари да представља — да је овај трибунал један нормалан суд — први логичан корак који је требало да установи да ли је злочин почињен, што је предуслов за дизање оптужнице.“⁷⁰

Дакле, у орвеловском свету који треба да се уведе преко Хашког трибунала, било која њива са „узнемиреним земљиштем“, коју је снимио „сателит“ чије „фотографије“ не можете да видите, може да послужи као основа за дизање „оптужнице“ и притвор. „Докази“ могу да се траже накнадно, у неограниченом временском периоду, и то тако, као што ће се касније видети, да чак и сама „потрага“ буде под контролом управо оних који вас оптужују.

У франкфуртској *Nova* за март-април 1996, у чланку под насловом „Недостајући докази“, британски новинар Линда Рајан резимира практични учинак тајанствених сателитских снимака:

„Док су се медији забављали сателитским снимцима, судбина Срба из Крајине била је заборављена. Потрага за масовним гробницама је интензивирана прошле јесени. Новинари из читавог света дошли су у Босну да трагају за њима. Екипе из телевизијских станица Си-Ен-Ен, Ци-Би-Ес, Би-Би-Си, Франс 2, италијанског ТГ1, Холандске телевизије и других стигле су током августа 1996. Али су врло мало тога нашле. Неке екипе се нису чак ни потрудиле да пронађу фудбалски терен са сателитског снимка, зато што су новинари већ дошли до закључка да тамо ионако није било никакве масовне гробнице. Међутим, о томе нису послали извештаје. Штавише, поменути фотографија се употребљава као наводни доказ о постојању масовне гробнице у многим чланцима и дан данас.“⁷¹

⁶⁹ Исто. Цитат из: god/cha, UN-Tribunal will Massengräber in Bosnien öffnen lassen; Goldstone: Exhumierung notwendig zur Beweissicherung, *Agence France Presse (Deutschland — AFD)* 19. 01. 1996 — 17:54.

⁷⁰ Исто.

⁷¹ Linda Ryan, “Missing Evidence”, *Nova*, Frankfurt o/m, цитирано у Stella Jatrás, “Srebrenica — Code Word to Silence Critics of US Policy in the Balkans”.

Значи, упркос томе што „сателитски снимци“ нису потврђени налазима новинара на терену, извештавање главних западних медија на ту тему није се ни мало променило. По речима критички оријентисаних кругова на Западу: уколико се чињенице не слажу са званичном верзијом — утолико горе по чињенице. А, по Рупертовим речима, који се осврнуо на само један од наводних сателитских снимака:

„Чињенице у вези с овим су невероватне. Госпођа Олбрајт, као амерички амбасадор при УН, обавестила је свет да локације око Нове Касабе које је она показивала на сателитским снимцима с којима је махала у УН можда садрже око 2.700 тела. На крају је само 33 тела откривено у Новој Касаби, на четири различите локације, без детаљних информација о околностима њихове смрти (шј. да ли су погубљени или не).“⁷²

Толико, дакле, о „сателитским снимцима“ као „доказима за масакр“.

VIII. О „СВЕДОЦИМА“

После свега — и сведочанстава страних посматрача и новинара на терену, и интервјуа с избеглима из Сребренице, и сателитских снимака који заправо ништа не откривају али ипак нису доступни јавности, некакви сведоци су ипак били неопходни — и медијима и Трибуналу. Првима ради могућности наставка извештавања у истом тону, другом ради одржавања атмосфере јавног линча неопходне за подупирање врло танких основа за дизање оптужница. Али какви сведоци?

Да чујемо Рупера:

„Докази сведока су ипак тако минорни... Главни докази у прилог стварања на лицу места долазе од шачице људи који тврде да су преживели масовна погубљења тако што су се претварали да су мртви. И то је та најчистија основа за грубе процене о 3.000 или 5.000 погубљења.“⁷³

И још:

„Анализа званичних извештаја и медијског извештавања открива да је истих неколико људи, сви тврдећи да су преживели масакре тако што су се правили мртвим, представљало извор свих 'доказа'... Мало најора је уложено да би се испитала веродостојност сведока. Њихова сведочења су узета здраво за готово, упркос чињеници да је један од најелоквентнијих, Мевлудин Орић, рођак Насера Орића, команданта босанске војске у Сребреници.“⁷⁴

⁷² Rooper, "The Numbers Game".

⁷³ Исто.

⁷⁴ Исто.

А о квалитету тих „доказа“ и „сведочења“ говори анализа холандског антрополога Ренеа Гремса и историчара Абе де Вриеса, под насловом „Де-конструкција једне трауме“, за амстердамски *De Groene Amsterdammer* од 13. марта 1996. Прво да видимо шта преносе о самом Орићу:

„Мевлудин Орић је отишао у Хрватску као добровољац у јануару 1992, где је прошао кроз војну обуку. На крају се прикључио злогласној хрватској добровољачкој бригади 'Краљ Томислав' у Херцеговини, где је учествовао у освајању касарне у Чајљини (која је касније преименована у логор за Србе). После крајњег одмора у Хрватској, Орић је заједно са још неким добровољцима прешао Саву да се бори против 'четника' [израз за српске војнике које користе муслимани и Хрвати, намењен као увреда — прим. у оригиналу] у Орашју. Управо су у овој области, Посавини, починена прва масовна убиства, још пре него што је рат и почео. Жртве нису били ни Хрвати ни муслимани, већ Срби.“⁷⁵

Дакле, осим сведочанства о лабилности „сведока“ које је Хашки трибунал користио, овде имамо још једно драгоцено признање: да су прва масовна убиства у БиХ, још пре почетка рата, лансирана са територије суседне Хрватске, а да су жртве били Срби. Реч је била о стравичном злочину над цивилима у Сијековцу, 27. марта 1992. године, у којем су, по другим сведочењима, учествовале и регуларне јединице хрватске војске. Но овде није реч о доказу да је Хрватска починила агресију — иако јесте, по дефиницијама које та држава сама прихвата када јој то иде у прилог. Овде је реч о веродостојности сведока које су прихватили западни медији. С тим у вези Холанђани настављају:

„Орићев лични историјат већ даје довољно повода за сумњу, али недоследности у исказима Смаила Хоџића и Хурема Шуљића су исто тако очигледне.“

[Наслов] Смаил Хоџић: кошаркашки стадион постаје фудбалски стадион, па онда школа.

Хоџићева прича број 1: Хоџић је прво рекао да је био сведок српских заседа на путу за Зворник. Он је био заробљен и пребачен на 'кошаркашки стадион близу Братунца', а затим одведен на стратиште, 'велику пољану недалеко од шуме,' како је пренео Александри Штиглмајер у Ди Вохе [*Alexandra Stiglmayer, Die Woche*] од 28. јула.

Хоџићева прича број 2: Убрзо после тога, Хоџић је Роју Гатмену (у Тагесцајтунгу од 11. августа) [*Roy Gutman, Die Tageszeitung*] испричао да је држан на 'фудбалском стадиону близу Нове Касабе,' одакле су он и други пребачени на сирењање, 'вероватно у град под именом Грбавце'.

⁷⁵ René Grémaux, Abe de Vries, "Deconstructie van een trauma", *De Groene Amsterdammer*, Amsterdam, 13. март 1996. Оригинал постављен на http://www.groene.nl/1996/11/rg_sreb.html, енглески превод са коментарима на <http://emperors-clothes.com/articles/jared/falsely.htm>.

Хоџићева прича број 3: У трећој верзији, испричаној 4. октобра Аиди Черкез из Асошијетед преса, Хоџић је сада навео да је прошао кроз исто искуство као и Орић, Шуљић и Авдић. Сада је био одведен у 'школу у Крижевцима', а стрелјања су се сада десила недалеко од Каракаја.⁷⁶

И то је само један од „сведока“. Други нису ништа мање „поуздани“:
 „[Наслов] Хурем Суљић: убиство у школи се пријавило у пребијања у робној кући

Према Суљићу, убиства су извршена и у овој школи. Он је говорио за емисију Би-Би-Си-ја 'Њузнајт' [Newsnight] 16. фебруара ове године. Снимци неидентификоване 'школе у близини Каракаја' уистину приказују рује од мешака, једну на флафону и једну у шоа-лећу. Међушим, у детаљној репортажи о Суљићу у Вашингтон посту од 6. новембра 1995. нема ни речи о погубљењима у школи, већ се помињу пребијања у робној кући близу Брајунца, локацији у чијој близини је Суљић наводно држан као заробљеник.

[Наслов] Српска жена: школа постаје спортски комплекс

Женина прича бр. 1: Брајунац је локација још једне школе где су масакри наводно почињени, према Роберту Блоку у [лондонском] Индепенденту [Robert Block, The Independent] из јула 1995. Цитирају се наводи једне жене која наводно живи у Србији и која је недавно посећила свог зетја, војника у Армији босанских Срба. 'Он и његови пријатељи су веома ошворени о томе шта се тамо десило,' каже она. 'Они убијају муслиманске војнике. Рекли су да су само јуче (значи: понедељак, 17. јул) убили хиљаду и шестсто, и процењују да су укупно убили њих око четвори хиљаде. Рекли су да им се веома журило, иако да су већину стрелјали.'

Женина прича бр. 2: Неколико дана касније, Блокова колегиница Луиз Бренсон из Сандеј тајмса [Louise Branson, The Sunday Times] усмерила је на-жњу на њу исту српску жену. Њен муж, оштар припадник Армије босанских Срба, помиње масовна стрелјања са више од три хиљаде мртвих. Али не у школи већ у спортском комплексу.⁷⁷

Овде се ваља подсетити да је Dick Schoongood из Холандског института за ратну документацију [NIOD] изјавио почетком 2005. да његови тимови нису успели да разговарају ни с једним живим сведоком стрелјања. Очигледно да су медији усвојили нешто нижи „стандард“ дефиниције „сведока“ него што је био случај с холандском државном истраживачком институцијом.

Да видимо сада какви су стандарди Трибунала на истом пољу. Послушајмо Рупера о једном таквом „сведоку“ Хашког тужилаштва који је био на крају приморан да призна да је лажно сведочио:

⁷⁶ Исто.

⁷⁷ Исто.

„За време суђења један српски официр, Момир Николић, тврдио је да је надгледао масакр над више од хиљаду босанских муслимана у једном складишту у Кравици, али је под унакрсним испитивањем браниоца, Мајкла Карнаваса [Michael Karnavas], признао да не само да није дао наредбу већ да није чак био ни присутан. 'Хтели сте да ограничите своју зашторску казну на 20 година, што је био део аранжмана, зар не? Услуга за услугу?'

'Нисам говорио истину када сам то рекао', признао је Николић. 'Лагао сам'.⁷⁸

А, затим, о узданици и звезди Трибунала, човеку чије сведочење је широм отворило врата хашким играма без граница, човеку који је „признао“ да је „учествовао у убиству око 1.200 муслимана из Сребренице“, притом наводно лично убијајући „између 10 и 100“:

„Кључни Трибуналов сведок за подршку тврди да су вође босанских Срба наредиле погубљења у Сребреници био је Дражен Ердемовић, вођа једне илаћеничке групе који је ухаишен у Србији 1996. године, пошто је повређен у ијаној пуцњави у коју је био умешан још један члан његове групе. Из безброј разлога било би тешко наћи мање поузданог сведока од Ердемовића, етничког Хрватина из Тузле, који тврди да се у више наврата борио за Армију Босне и Херцеговине и снаге босанских Хрватина, ХВО.

Ердемовић тврди да је његова осмочлана група од једног потпуковника, који никад није именован, примила наредбу да погуби муслимане на војном газдинству Браћево код Пилице. Ердемовић каже да су припадници његове групе примили 12 килограма злата, али није могао да се сети од кога. Пошто му је врло стало да искористи његово сведочење, али не и да га изложи унакрсном испитивању, Трибунал је 27. јуна закључио да Ердемовићево ментално стање није дозвољавало да му се суди.⁷⁹

Међутим, ментална поремећеност једног осведоченог масовног убице може бити и топла препорука за статус кључног сведока, бар кад је Хашки трибунал у питању:

„Али на основу нагодбе са Тужилашћом, Ердемовићу је дозвољено да учествује у лакрдијашким саслушањима по тзв. Правилу 61 која су организована касније те године против вођа босанских Срба Караџића и Младића, у једној процедури медијског суђења које је доушло до изношења неоповржених сведочења без могућности унакрсног испитивања. Правне стручњаке је ова процедура разбеснела. Би-Би-Си је то назвао 'цирксом', али је главни судија Касезе изјавио: 'Ослањам се на претисак јавног мњења' да бих ојавио да оштравнице подигнуће против српских вођа.'⁸⁰

⁷⁸ Rooper, “The Numbers Game”.

⁷⁹ Исто.

⁸⁰ Исто.

Доскора се „притисак јавног мњења“ ради правдања неке оптужнице називао једним другим именом: „медијски линч“. Међутим, у оваквом „циркусу“ осведочени масовни убица, наводно најкрвавији учесник „геноцида“, не само да не пролази кроз унакрсно испитивање него још бива и награђен:

„Ердемовић, који је ѿојућ Николића ѿризнао сѿрашне злочине, осуђен је на врло лаку казну од ѿећ година и није чак био дужан да је у целосћи издржи, због ’значајне сарадње која је ѿружена Канцеларији Тужоца.’ Изгледа да нико у Тужилашћиву није хћео да ѿића зашћо би срјска команда, када је већ намеравала да изврши ѿрека ѿогубљења, ѿверила ћакву мисију једном менћално несћабилном босанском Хрваћу који се ѿрећходно борио за муслиманске снаге и хрваћски ХВО?“⁸¹

А његови саучесници добијају нови посао:

„Касније су сћигли извешћјаји да су Ердемовићеви бивши ѿарћинери у злочину служили као ѿлаћеници у Конгу за рачун француске обавешћјане службе.“⁸²

Истину, да је неким чудом команда Војске Републике Српске стварно одабрала Ердемовића за извршиоца таквог једног чина, у нормалном суду би њени припадници скоро извесно били ослобођени одговорности — из разлога њихове умне поремећености. Шта рећи више, осим да је трагање за истином оваквим одабиром „сведока“ још више отежано, и да се сенка сумње на овај начин унапред спустила на све друге сведоке и сведочанства које ће Хашко тужилаштво представити. Да цитирамо професора Хермана:

„Ови и други докази које су ѿружили сведоци ѿредсћављали су озбљну злоуѿребу нагодбеног ѿроцеса, у којем сведоци могу да добију блаже ѿресуде ако довољно сараћују са Тужилашћивом.“⁸³

IX. ФОРЕНЗИЧКИ НЕДОСТАЦИ

После силних оптужби без покрића и невидљивих сателитских снимака, на ред је дошло и откопавање гробница. Међутим, сам тај процес био је и остао крајње проблематичан. Рупер даје кратак преглед:

„Тек је крајем лећа 1996. босћонска организација ’Лекари за људска ѿрава’ ѿочела да исћражује околину Сребренице. Када су сћали с радом касно у јесен, били су нашли укућно око 200 ћела са 20 различийих локалийећа.“

Онда је крајем 1996. Међународни трибунал за злочине у бившој Југославији дискретно преузео контролу над даљом истрагом од УН. На први

⁸¹ Исто.

⁸² Исто.

⁸³ Edward S. Herman, “The Politics of the Srebrenica Massacre”.

поглед би се чинило сасвим разумним да Трибунал буде тај који ће да предводи потрагу за масовним гробницама око Сребренице. Међутим, с обзиром на то да су трибунал установиле државе које су имале директу улогу у балканским сукобима и јасне политичке циљеве, он није поседовао кључне механизме контроле и противтеже карактеристичне за инквизитивне правне процесе, као што је, на пример, француски.

Од самог почетка тужиоци Трибунала су непрестано јавно изјављивали да су Срби масакрирали на хиљаде муслиманских мушкараца из Сребренице, иако су једини докази да су се злочини догодили била непотврђена сведочанства сведока. Постојао је изванредан легитимитет у потрази за масовним гробницама док је процес био у рукама једне наизглед независне организације каква је била 'Лекари за људска права'; међутим, процес је фатално компромитован од 1997. па надаље, када га је преузела Међународна комисија за нестала лица, организација коју је изворно основала Изетбеговићева влада — поготову што је, упркос укључивању једног броја страних форензичара, ова комисија остала под контролом босанских муслимана...

Управо је ова комисија предњачила у ширењу тврдње да су босански Срби организовали велику операцију прикривања гробница током последњих месеци 1995. године, у којој су масовне гробнице из околине Сребренице ископане а тела премештена и поново закопана на удаљеним локацијама дуж дринске долине.

А пошто је теорија о прикривању добила широки публицитет, открића масовних гробница су почела да се редовно објављују. Међутим, када би детаљи изашли на површину, постајало би очигледно да су све те локације далеко од Сребренице — често 80–100 километара даље.

Њихова открића су углавном третирана као потврда теорије о прикривању тела жртава, међутим, специфични докази у прилог те теорије нису објављени до суђења Ердемовићу и Крстићу.⁸⁴

А већ смо могли доћи до неких закључака о озбиљности Дражена Ердемовића као „сведока“.

Што се тиче озбиљности тврдњи да су „босански Срби организовали велику операцију прикривања гробница“, препустимо поново реч Филипу Корвину, некадашњем највишем званичнику УН у БиХ у доба пада Сребренице:

„...дозволише ми да ипакнем колико је глупо тврдити, као што неки чине, да је српска војска најоварила стотине жртва из Сребренице у камионе хладњаче и затим их превезла на неко удаљено место, где их је закопала у масовне гробнице. Где би то Срби нашли гориво за извођење такве операције? Лично се сећам како је УНПРОФОР морао да српској војсци обезбеди гориво како би повукла тенкове из зоне забране у околини Сарајева. Срби, шта год били њихови политички циљеви, нису имали довољно горива за премештање стотине или хиљаде тела било где, ни у хладњачама ни у било којим другим камионима.“⁸⁵

⁸⁴ Rooper, “The Numbers Game”.

⁸⁵ Phillip Corwin, “Foreword”.

На исту тему Рупер говори следеће:

„Теорија о њирикривању је истио њако неверовајна из разних, ниско-њтехнолошког разлога. Оњкојаванае, уклањаанае, њревоз и њоновно сахрањаванае 7.000 њела — укујнае њежине од око 500 њона — њешко да би њромакло нормалном њудском њосмајрању. Било је мноњињво особља УН у Босни њоком целе јесени и њролећа 1995/6. Шњавише, Војска босанских Срба је била њод великим њрињишком њоком касног лења и јесени 1995, борећи се њроњив јаких офанзива у неколико обласњи и бранећи линију фронтња дугачку гоњово 1.500 киломејара. Није било могуће да Војска босанских Срба одвоји ни довољно њудњтва ни ојреме неојходне за њакову ојерацију. Истио њако, мало веровајно је да су могли да дођу до неојходног горива — њихове залихе су биле њолико ниске да су сњали на њо да кујјују гориво од Муслимана на црном њрњињињу.“⁸⁶

На крају крајева, чак и да су босански Срби неким чудом успели да дођу до неојходног горива и да кришом, под носом УН и обавештајних служби НАТО земаља, изведу тако нешто, фамозни сателити, који су били у стању да сниме „узнемирено земљиште“, могли су сигурно да сниме и такву једну масовну операцију као што је раскопаванае већ постојећих гробница и њихово премештаанае на нове локације. Мадлен Олбрајт, која је по објави првих „снимака“ лично запретила босанским Србима: „ми ћемо вас посматрати,“ о томе се никад више није огласила, нити понудила неке нове „сателитске снимке“ који би показали то „масовно измештаанае“ гробница.

Да резимирамо: имамо ситуацију у којој је организација коју је основао Алија Изетбеговић постала задужена за потрагу за масовним гробницама, без одговарајуће контроле и надгледаана, без правилног обезбеђиваана локација, остављајући врата за манипулацију и чисте измишљотине широм отвореним. Штавише, иста та организација била је најгласнија у лансирању ничим доказаних оптужби да су босански Срби организовали операцију „масовног премештаана тела“. Чули смо западне посматраче који су ту тезу аргументовано побили. Међутим, гробнице се ипак налазе, али далеко од Сребренице. Како нам преноси професор Херман,

„Веб сајњ Међународне комисије за несњала лица у бившој Југославији њризнаје да су њела ’искојана из више гробница у североисточној БиХ,‘ а не само у обласњи Сребренице, њо изјави из 2003. г. шефа особља МКНЛ-а о особама које су њријављене као несњале из Сребренице у јулу 1995.“⁸⁷

Дакле, имајући у виду горе-наведене аргументе који побијају тезе о наводном „измештаању тела“ на друге локације, имамо право да поставимо

⁸⁶ Rooper, “The Numbers Game”.

⁸⁷ Edward S. Herman, “The Politics of the Srebrenica Massacre”. Цитиран је *Statement by ICMP Chief of Staff Concerning Persons Reported Missing from Srebrenica in July 1995*.

следећа питања: чија су то тела из гробница удаљених 80–100 км од Сребренице која се представљају као тела жртава Сребренице? Колико има њих, а колико тела са саме локације у околини Сребренице? Под којим околностима су ти људи настрадали? И, с обзиром на хиљаде Срба и Хрвата који се још увек воде као нестали, да ли су неидентификована тела која још увек стоје у хладњачама у Тузли и Високом искључиво тела Муслимана?

Ово су питања на која одговоре нећемо добити од оних који се цело време баве прикривањем истине, али до тих одговора морамо настојати да дођемо сами, уз помоћ сродних трагача за истином широм света.

Да се сада кратко осврнемо и на квалитет форензичког рада Изетбеговићеве творевине, тзв. Међународне комисије за нестала лица. Рупер о овоме каже следеће:

„Конвенционални форензички рад Међународне комисије за нестала лица сматра се ниско квалитетним. Места за која се сумњало да садрже масовне гробнице нису обезбеђена, ископавања су вршили људи без одговарајуће обуке, који су користили неодговарајуће алате и методе; превоз и складиштење делова тела није урађено по професионалним форензичким стандардима, а током целог процеса није вођена потпуна и детаљна документација. Као резултат тога не постоје повезани подаци о тако вишталним питањима као што су време, узрок и околности смрти. И мора се још једном приметити да су идентификације на основу ДНК послужиле само ради повезивања делова тела са особама на списку несталих Међународног црвеног крста. Оне не пружају доказе да су у питању лица била као жртве након пада Сребренице.“⁸⁸

И, за крај, два шира погледа на целу ствар. Прво, професор Херман:

„Велики број тела се држи у Тузли, неких 7.500 или више, од којих су многа у лошем стању или у деловима. Начини њиховог прикупљања и руковања њима нису у складу с професионалним форензичким стандардима, док је њихово порекло неујврђено, веза с догађајима из јула 1995. недоказана и често мало вероватна, а начин смрти углавном нејасан. Занимљиво је да, иако су Срби редовно бивали оптуживани за покушаје скривања тела, никад није било сугестија да би босански Муслимани, који већ дуго времена управљају потрагом за телима, могли да померају тела с једног места на друго и да на друге начине манипулишу доказима, упркос њиховом обимном историјату изношења неистина. Сада је у току систематски покушај употреба ДНК анализе ради повезивања са Сребреницом, који је сам по себи проблематичан, чак и ако оставимо по страни питања везана за интегритет материјала који се прегледа, као и сам ток истраге, а који неће решити питање ујврђивања разлике између смрти пуштем погубљења и смрти у

⁸⁸ Rooper, “The Numbers Game”.

борбама. Такође су њу и сјискови нестјалих, али они су дубоко не-поуздани, садржећи дујликајте, особе које су умрле пре јула 1995, особе које су побегле ради избегавања војне обавезе, или које су се регистјровале за гласање 1997, а укључују и особе које су погинуле у борбама или сјигле на сигурно или су заробљене и зајочеле нови живој на неким другим месјима.“⁸⁹

Затим, ту је и поглед Карлоса Мартинса Бранка, једног од главних УН посматрача на терену у Сребреници јула 1995, о мотивима српске стране, о самом појму „масовних гробница“, и ради поређења са једним другим, истинским геноцидом:

„Да је постојао претходни план геноцида, уместо што су најали из само једног правца, са југа према северу — што је остјављало могућност извлачења према северу и западу, Срби би организовали ојсаду тако да нико не би могао да изађе... Очигледно је да постоје масовне гробнице на прилазима Сребреници као и у остјатјку бивше Југославије где су се водиле борбе, али нема основа за кампању која се води, ниши за бројке које пројазира Си-Ен-Ен.“

Масовне гробнице су испуњене једним бројем тела са обе стране, као последица жестоких борби и окршаја, а не неког унапред смишљеног плана геноцида, попут оног против српског становништва у Крајини у лето 1995, када је хрватска војска починила масовна убиства над свим Србима које је тамо напала... Циљ Сребренице био је етничко чишћење а не геноцид, за разлику од онога што се десило у Крајини...⁹⁰

Бранково размишљање је битно не само због своје логичности, већ и као демонстрација тога како би требало да изгледа резоновање и потрага за истином једног истински објективног спољног чиниоца, какав Хашки трибунал очигледно није, што се можда најбоље показује и на терену самог права и његовог тумачења, оличеног у пресудама Трибунала.

ЗАКЉУЧАК

На основу изнесеног, јасно је да постоје аргументи на основу којих се цела „званична прича“ о Сребреници може довести у питање. А нема сумње да ће бити доведена у питање — не само због луцидности гласова који износе наведене аргументе и доказе већ и због нелогичности које морају, негде дубоко, да погађају и саме жртве, тј. оне који су преживели и/или сроднике и пријатеље настрадалих — где год да су настрадали. Битно је схватити, а то свакако треба да буде једна од битних научених лекција из униполарног момента с краја 20. века, да истина, ма колико јака, не може сама да се избори. Као што су медији били инструментални у устоличавању „званичне верзије“ о Сребреници и, ништа мање важно, у легитимисању рада и пресуда Ха-

⁸⁹ Edward S. Herman, “The Politics of the Srebrenica Massacre”.

⁹⁰ Carlos Martins Branco, “Was Srebrenica a Hoax?”

шког трибунала, „званичног тумача“ ратних дешавања у бившој Југославији током 1990-их, тако ће медији бити неопходни за промовисање ревизије „званичне приче“ о Сребреници. Тек тада ће борба за истину добити свој пуни смисао, и дати потку свим оним политикама које, у правцу стварања стабилнијег, мултиполарног света, траже и одговарајућу основу. А једна од тих основа разбијања униполарног погледа на свет и његовог тумачења јесте и раскринкавање преовлађујућег „званичног дискурса о Сребреници“.

Aleksandar Pavić

CHALLENGING THE SREBRENICA “OFFICIAL DISCOURSE” USING NON-SERBIAN SOURCES

While the “official discourse” regarding the events that took place in the Bosnian town of Srebrenica in July 1995 has monopolized the global mainstream media, there is also another version of events — or, at least, another approach to them — that has been almost completely censored out of public view. Interestingly, this alternative version can be pieced together from almost the same media sources that built up the official version, by which “7,000–8,000” Bosnian Muslim males were executed by Bosnian Serb forces — media such as the London Times, New York Times, Washington Post, BBC, Jane's Defence, Boston Globe — albeit, not from the same reporters. In addition, quotes from certain high-ranking officials who were in the field in Bosnia during the said time period also paint quite a different picture. Phillip Corwin, the highest ranked UN official in the field at the time, for instance, talks about “700–800” victims of execution, while Portuguese UN officer Carlos Martins Branco uses the figure of “about 2000” — but on both sides (Serbian and Muslim). Another troubling feature of the Srebrenica “official discourse” is the reliance on a single “direct participant” in the said event, both by the mainstream media and by the ICTY, to build a case of “genocide” against top Bosnian Serb political and military leaders. This “direct participant”, a Bosnian Croat (!) by the name of Dražen Erdemović, although spared from direct cross-examination, and although having offered considerably differing accounts of what he claims he witnessed and took part in, has been taken at his word to accuse a vast array of people and blacken the reputation of an entire political entity, Republika Srpska. This paper restructures the events that occurred in Srebrenica in July 1995, using entirely non-Serbian, mostly Western sources. These sources are also used to critically analyze subsequent use of evidence, both in the media and in the ICTY, to construct the “official story” regarding Srebrenica.